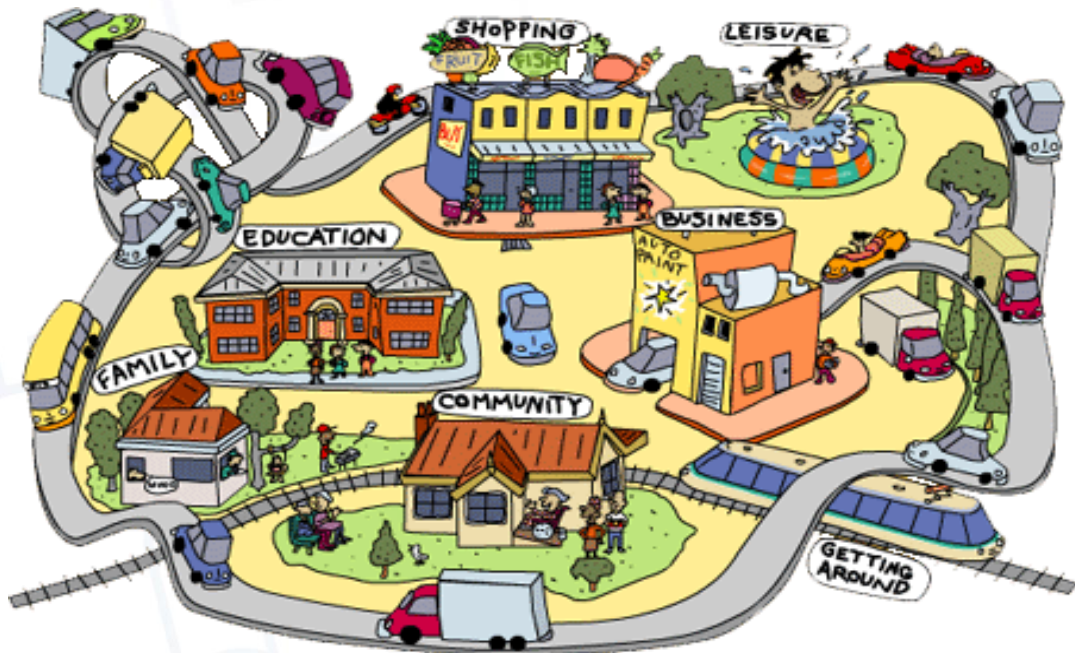

Kajaanin kaupungin laaja hyvinvointikertomus 2018–2021 ja laaja hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

JOHDANTO

Hyvinvointi koostuu useista eri osa-alueista, joita ovat mm. terveys ja toimintakyky, elinolosuhteet ja elinympäristö, asuminen, toimeentulo, mielekäs tekeminen, ihmissuhteet, yhteisöllisyys, osallisuus ja turvallisuus. Kunnan on valmisteltava vähintään kerran valtuustokaudessa laaja hyvinvointikertomus sekä tehtävä hyvinvointisuunnitelma tulevalle valtuustokaudelle. Hyvinvointikertomuksessa arvioidaan edellisen valtuustokauden osalta hyvinvoinnin tilaa ja hyvinvointisuunnitelmassa suunnitellaan tavoitteet ja toimenpiteet tulevalle valtuustokaudelle. Kajaanin kaupungin aikaisempi laaja hyvinvointikertomus on tehty vuosilta 2013–2017 ja hyvinvointisuunnitelma vuosille 2018–2021. Vuosittainen kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin raportointi on Kajaanissa toteutettu osana kaupungin talousarviota.

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman laatimisesta vastaa Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän koordinoima alueellinen Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden -työryhmä, jossa on edustajat jokaisesta Kainuun kunnasta.

Kajaanin kaupungin **laajan hyvinvointikertomuksen 2018–2021 ja hyvinvointisuunnitelman 2022–2025** valmistelusta on vastannut monialainen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden (HYTETU)- työryhmä puheenjohtajana liikuntapäällikkö Jarmo Kinnunen ja sähköisen hyvinvointikertomuksen pääkäyttäjänä yliopettaja Arja Oikarinen Kajaanin ammattikorkeakoulusta. Muita HYTETU -työryhmän jäseniä ovat kehityspäällikkö Tuula Romppanen suunnittelupäällikkö Jari Kauppinen, riskienhallintakoordinaattori Teemu Korhonen, nuorisosihteerä Eija Pyrrö, varhaiskasvatuksen tulosalueen johtaja Sirpa Kemppainen ja työllisyyspäällikkö Milla Tikkanen. Lisäksi työryhmään kuuluvat Liisa Härmä koulutusliikelaitokselta, terveyden edistämisen erikoissuunnittelija Saara Pikkarainen Kainuun Sote-kuntayhtymästä, aluekehitysasiantuntija Paula Karppinen Kainuun liitosta ja johtava sosiaalityöntekijä Veera Rinne Kainuun Sote-kuntayhtymästä.

Laajan hyvinvointikertomuksen 2018–2021 ja hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 indikaattoritiedot on koottu erilliseen asiakirjaan ”**Indikaattoritieto Kajaanin kaupungin laajassa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa vuosille 2022–2025**”. Indikaattoritiedot päivitetään osana vuosittaista hyvinvointisuunnitelmaa.

Laajassa hyvinvointikertomuksessa 2018–2021 arvioidaan kulunutta valtuustokautta, tunnistetaan keskeisiä eri ikäryhmien hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ja arvioidaan indikaattoritietoon peilaten kajaanilaisten hyvinvoinnin tilaa. Hyvinvointikertomustyötä on ohjannut Kajaanin kaupungin strategia ”Luontokaupunki Kajaani – kasvun kärjessä 2022”. Strategian neljä kasvuteemaa ovat 1. Asukkaiden tyytyväisyys, 2. Luonto ja ympäristö, 3. Nuoret keskiössä ja 4. Elinvoima ja osaaminen.

Laajassa hyvinvointisuunnitelmassa 2022–2025 määritellään meneillään olevan valtuustokauden hyvinvoinnin edistämisen painopisteet ja tavoitteet Kainuun alueellisen hyvinvointisuunnitelman painopisteiden mukaisesti: 1) Hyvinvoivat lapset ja lapsiperheet, 2) Hyvinvoivat nuoret työelämään, 3) Hyvinvoivana työssä ja eläkkeelle, 4) Hyvinvoiva ikäihminen ja turvallinen arki ja 5) Vaikuttava hytetu-työ.

Painopisteisiin liittyvät tavoitteet, toimenpiteet, resurssit ja arviointimittarit määritellään kaupunkistrategiaa ja hyvinvointikertomusta toteuttavissa ohjelmissa ja suunnitelmissa. Hyvinvointisuunnitelmaa toteutetaan kaupungin eri toimialoilla yhteistyössä ja kumppanuudessa eri järjestöjen, sidosryhmien, viranomaisien ja Kainuun soten ja osallisuus ja hyvinvointijaoston kanssa.

Laaja hyvinvointikertomus 2018–2021

Kajaanin väestön hyvinvoinnin kehitystä vuosina 2018–2021 tarkastellaan ja arvioidaan seuraavassa kuvailevan tiedon, indikaattoritiedon sekä muun tutkimustiedon avulla. Tietoa on saatu TEA-viisarista ja Sähköinen hyvinvointikertomus -työkalusta, johon on koottu mm. kouluterveyskyselyjen, sotkanetin sekä muista tilastoista koottuja tietoja.

Kuvailevaa tietoa kajaanilaisten hyvinvoinnista hyvinvointikertomuskaudella 2018–2021:

Kajaanissa kuntalaisten omasta hyvinvoinnista huolehtimisen tärkeys ja sen vahvistuminen nähdään tärkeänä. Kuntalaisten voimaantumisen tukeminen ja osallisuuden vahvistaminen on keskeistä hyvinvointia ja terveyttä edistävässä työssä. Kaupunkilaisille on tarjolla monia mahdollisuuksia osallistua palvelujen kehittämiseen. Esimerkiksi sähköiset palvelut, kansalaistoiminnan tukeminen ja toimintakyvyn ylläpitäminen edistävät kuntalaisten omaa roolia hyvinvoinnin edistämisessä.

Varhaiskasvatuksessa toimintaympäristöt ovat terveyttä ja hyvinvointia edistäviä. Tilojen kuntoa tarkastetaan vuosittain tilapalveluiden toimesta. Korjausta vaativat toimenpiteet pyritään tekemään mahdollisimman nopeasti. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksia ja toimitaan Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman mukaisesti. Päiväkodeissa on määritelty liikuntavastaavat, jotka muistuttavat liikunnan merkityksestä ja suunnittelevat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatuksen ravitsemussuosituksia. Kajaanin Mamselli tuottaa päiväkotien ruokapalvelun. Mamsellilla ja varhaiskasvatuksella on yhteistyöryhmä, joka käsittelee mm. varhaiskasvatuksesta tulleita palautteita ja linjaa kehittämiskohteita.

Perusopetuksessa on lisätty koulupäivän liikuntaa seuraavilla toimenpiteillä: Koulupäivän liikunnallistamista on edelleen kehitetty, mm. kouluviestikarnevaali, yhteistyötä liikuntatoimen kanssa on tiivistetty ja koulujen liikuntavastaavien verkostoa on ylläpidetty hankkeiden päättymisen jälkeen. Harrastamisen Suomen malli, jossa myös liikuntalajeja mukana on otettu käyttöön. Kouluterveyskyselyn 2021 tulosten mukaan vähintään tunnin päivässä liikkuvien määrä on kasvanut.

Ympäristön terveellisyttä, turvallisuutta ja koulu yhteisön hyvinvointia on ylläpidetty ja edistetty seuraavilla toimenpiteillä: koulurakennuksiin on panostettu, koulupsykologi-, koulukuraattori- ja miekkaripalveluja on vahvistettu, vastaava kuraattori aloittanut tällä valtuustokaudella, koulunuorisotyö on vahvistunut, poissaoloihin puuttumisen malli on otettu käyttöön, työpaikkaselvityskäynnit tehdään säännöllisesti (liittyy myös tapaturmien ehkäisyyn), opetusryhmäkoot on saatu maltillisiksi ja erityisen tuen pienryhmiä on perustettu (opettajamitoitus) sekä maahanmuuttajien tukiluokat, kieli- ja kulttuurikoordinaattorit ovat käytettävissä. Tukityöparit kuten Tutka- ja Helppityöparit ovat tukeneet koulutyötä. Samoin SoPu- ja ankkuritoiminta ovat olleet käytössä. Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan luokkien työrauhassa on positiivista kehitystä samoin mahdollisuudessa keskustella koulussa aikuisen kanssa mieltä painavista asioista.

Perusopetuksessa fyysinen uhka, turvattomuus ja kiusaaminen ovat lisääntyneet. Tapaturmien ehkäisyyn liittyvä Fiksusti koulutiellä -hanke on pilotoitu ja tapaturmien kirjaamisessa edistytty (Granite). Kouluterveyskyselyn 2021 tulosten mukaan tapaturmat ovat lisääntyneet.

Perusopetuksessa noudatetaan kouluruokailusuosituksia ja perusopetuksen johtoryhmä kokoontuu Mamsellin kanssa säännöllisesti. Kouluissa järjestetään yhteistyöpalaverit säännöllisesti ja kouluruokailuasiat on kirjattu myös opetussuunnitelmaan. Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan Koululounaan syöminen on lisääntynyt.

Perusopetuksessa on ollut tavoitteena edistää terveyttä ja puuttua ongelmiin kuten tupakointi, humalajuominen, ylipaino ja seksuaaliterveys. Kouluterveyskyselyn tulosten mukaan huonompaan suuntaan on menty seuraavissa asioissa: elämään tyytyväisyys, mielialaongelmat, päivittäinen tupakointi ja nuuskan käyttö. Parempaan suuntaan on menty: tupakkatuotteiden kokeilu ja raittius. Perusopetuksessa on käytössä laajennettu tuki, kuten harrastesetelit ja perheliput Kaukaveteen ja Biorexiin.

Perusopetuksen kouluilla toimii TASURI-verkosto (perusopetuksen koulujen tasa-arvo ja yhdenvertaisuus (TAYV) -yhteyshenkilöt). Verkosto on syntynyt alun perin Koulutusavain Oy:n SEGLI-hankkeen (2016–2019) ja Kajaanin perusopetuksen yhteistyön tuloksena ja juurrutettiin hankkeen päätyttyä osaksi perusopetuksen koulujen tasa-arvo- yhdenvertaisuus toimintaa. Kajaanissa kehitetty koulukohtainen yhteyshenkilö -malli on saanut kiitosta mm. Kuntaliitosta, Tasa-arvoasiain neuvottelukunnasta (TANE) ja Opetushallituksesta. Se on nähty erinomaisena työkaluna niin oppilaitoskohtaisen toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisessä kuin osana koko kunnassa tehtävää tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä.

Kainuun ammatillisen oppilaitoksen (KAO) osalta kouluterveyskyselyjen tuloksista ilmenee, että ammatillisen koulutuksen opiskelijat viihtyvät opinnoissaan ja opettajat ovat aidosti kiinnostuneet opiskelijoista. Opiskelijat kokevat saavansa hyvin apua opiskeluhoillon henkilöstöltä. Koko opiskelijamäärästä vajaa 30 % käyttää palveluja. Poikien tilanne on saatu selkeästi muuttumaan parempaan suuntaan. Koulunkäyntiin tyytyväisiä on yli 80 % opiskelijoista. Koulu-uupumus on lievästi vähentynyt. Tupakoivien opiskelijoiden määrä on jatkanut laskuaan, samoin laittomien päihteiden kokeilut. Täysin raittiiden opiskelijoiden määrä on kasvanut.

Huolta aiheuttaa itsensä yksinäiseksi kokevien opiskelijoiden osuuden tasainen kasvu. Ahdistuneisuuden tunne on selkeästi lisääntynyt KAO:n opiskelijoilla koronapandemian aikana etenkin tyttöjen osalta. Suurena huolen aiheena ja jatkotoimenpiteitä vaativana asiana on tyttöjen ahdistuneisuuteen liittyvän oireilun lisääntyminen. Tähän on hyvä kiinnittää huomiota koko yhteiskunnan näkökulmasta.

Kajaanin lukiossa on myös haasteena opiskelijoiden kokema yksinäisyys. Luokattomassa lukiossa ryhmäytyminen on vaikeaa, koska ryhmät ovat suuret ja opetusryhmät vaihtuvat jaksoittain. Se, ettei opiskelija opi tuntemaan toisia, edesauttaa yksinäisyyden lisääntymistä ja epäluuloa toisia kohtaan. Se taas lisää psyykkistä turvattomuutta opiskelijoiden keskuudessa. Yksinäisyys ja psyykinen turvattomuus altistaa ja lisää selkeästi ahdistusoireita, masennusta, sosiaalista pelkoa, pelkotiloja. Nuorten mielialaoireilu toisella asteella on lisääntynyt, mikä näkyy ja heijastuu opiskeluun – opiskelut hidastuvat, venyvät ja jopa keskeytyvät mielenterveysongelmien takia.

Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä lukioon on hakeutunut nuoria, joilla on opiskelumotivaation puutetta ja heikkoja oppimisvalmiuksia. Lukion nykyiset resurssit eivät riitä sen tuen antamiseen (opiskeluhoolto, oppimisen tuki), jota oppivelvollisuuden piirissä olevat opiskelijat tarvitsisivat. Lisäksi nuorille tarkoitettujen terveystalvelujen tilanne on haasteellinen (esim. lääkäritilanne Vitalissa, nuorisopsykiatrian osaston tilanne).

Ohjaamo Kajaani on palvelupaikka alle 30-vuotiaille, jotka pohtivat omaan elämäänsä liittyviä valintoja ja asioita. Ohjaamossa toimii nuorten apuna etsivä nuorisotyö, erityisnuorisotyöntekijä, monikulttuurinen nuorisotyö, nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, TE-palvelut, nuorten mielenterveyskuntoutujien vertaistukitoiminta, ev.lut. seurakunnan diakoniatyö, ajanvarauksella KELA sekä ajanvarauksella terveydenhoitaja. Lisäksi tarjotaan tukea nuorten läheisille ikäryhmään liittyvissä asioissa, elämän eri tilanteissa. Ohjaamossa toimii erilaisia nuorten elämönhallinta-, hyvinvointi- ja teemaryhmiä, joissa on myös yksilöohjausta. Tällaisia teemaryhmiä ovat mm. Starttipaja ja Hyvä Päivätoiminta. Lisäksi toimii erilaisia alle 30-vuotiaiden omia ja järjestöjen sekä yhteisöjen tai yhdistysten toimintaryhmiä, joihin voi vapaasti osallistua ja voi tulla kehittämään uusia ryhmiä. Uusia ryhmiä luodaan tarpeen mukaan.

Työvoimapalvelut: Kainuun työllisyydenhoidon kuntakokeilu käynnistyi 1.3.2021. Kuntakokeilun kohderyhmään kuuluvat kaikki kokeilukunnissa asuvat työttömänä tai työvoimapalveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiosidonnaiseen päivärahaan sekä kaikki työttömänä tai työvoima palveluiden piirissä olevat alle 30-vuotiaat työnhakijat ja vieraskieliset sekä maahanmuuttajat. Kuntakokeilun kunnat vastaavat kohderyhmän TE-palveluista kokeilun ajan. Kuntakokeilut kestävät vuoteen 2024 asti, kunnes suurin osa nykyisistä TE-palveluista siirrettään kuntien järjestämisvastuulle.

Kuntakokeilussa Kajaanissa on ollut asiakkaita koko vuoden ajan noin 1600–1950 henkilöä. Kuntakokeilun kaupungin palkkaamia työllisyyspalveluiden työntekijöitä on ollut yhteensä 4 htv ja valtion palkkaamia työllisyysohjaajia on ollut yhteensä 9 htv. Lisäksi Kajaanin kaupungin kansainväliset palvelut ovat laittaneet omaa henkilöstöresurssia vieraskielisten TE-palveluiden hoitamiseen.

Kajaanissa on panostettu nuorten aikuisten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Vuonna 2020 aloittaneen Pore -hankkeen lisäksi Kainuun soten aikuissosiaalityö ja Kiinteistö OY Kajaanin Pietari sekä Kajaanin seurakunta käynnistivät yhteisösosiaalityön toiminnan Lohtaja-Huuhkajavaaran lähiötuvalla Lohtajalla. Lähiötuvalla on avointa olohuone toimintaa sekä avoimia ja suljettuja ryhmiä.

Aikuissosiaalityö: Vuoden 2018 lopussa päättyi SOS-Kainuu hanke, joka kehitti sosiaalisen kuntoutuksen toimintaa Kainuuseen ja Kajaaniin. Hankkeen päättymisen jälkeen Kainuun soten aikuissosiaalipalvelut ovat tehneet yhteistyötä monen eri järjestön ja seurakunnan kanssa sosiaalisen kuntoutuksen järjestämiseksi syrjäytyneiden, työvoiman ulkopuolella olevien sekä työttömien ihmisten kuntoutumisen edistämiseksi. Aikuissosiaalityössä on vuonna 2017 otettu käyttöön välitystili-palvelu helpottamaan asiakkaiden talouden hallintaa. Välitystili-palvelussa asiakkaan etuudet ja tulot ohjautuvat Kainuun soten välitystilille ja siltä maksetaan sitten ennalta sovitut menot, kuten asumisenkulut ja loput rahat maksetaan asiakkaan omalle tilille. Vuosina 2018–2020 välitystiliasiakkaiden määrä on kasvanut Kajaanissa.

Kainuun soten aikuissosiaalityössä on vuonna 2018 käynnistetty asunnottomuuden hoitoon ja ehkäisyyn välivuokraus-toiminta yhteistyössä Kajaanin vuokralatoyhtiö Kiinteistö OY Kajaanin Pietarin kanssa. Toiminta on alun perin lähtöisin Kajaanin seurakunnan Naksu-hankkeesta. Kyseessä on tuetun asumisen palvelu, jossa asunnottomalle tai asunnottomuus uhatta olevalle Kainuun sote antaa asunnon välivuokrauksen kautta. Palveluun sisältyy myös asumisohjausta. Vuosina 2018–2020 aikuissosiaalityössä oli välivuokrauksen asiakkaana yhteensä 54 asiakasta/perhettä. Ilman kyseistä palvelua he olisivat asunnottomina Kajaanissa.

Asumisolosuhteiden puutteet ovat nousseet vuosina 2018–2020 yhä selvemmin esille Kajaanissa. Kohtuuhintaisia pieniä asuntoja on koko ajan vaikeampi saada. Häiriökäyttäytymistä on enenemässä määrin ja esimerkiksi välivuokrauksella ei voida auttaa kaikkia asunnottomia, koska Kajaanista ei löydy paikkaa mihin heidät voitaisiin asuttaa ilman vakavaa haittaa naapureille.

Hankalimmissa tilanteissa ovat ihmiset, joilla on esim. fyysinen vamma ja sen lisäksi diagnosoimaton kehitysvamma tai mielenterveysongelma ja sen lisäksi vaikeita elämänhallinnan ongelmia.

Kajaanilaisten ikääntyminen näkyy hoivaköyhyytenä. Vähävaraisia ikäihmisiä on enemmän tai omaisuus on sidottuna esimerkiksi huonokuntoiseen omakotitaloon. Ikäihmiset tarvitsisivat ateriapalveluita ja siivouspalveluita, jotta kotona asuminen mahdollistuisi mahdollisimman pitkään. Vähävaraisilla ei ole kuitenkaan mahdollisuutta hankkia näitä palveluita.

Vuosien 2018–2020 aikana on lisääntynyt aikuissosiaalityöhön tehdyt ilmoitukset yli 18-vuotiaan ilmeisestä sosiaalihuollon tarpeesta koskien nimenomaan ikääntyneitä ihmisiä, jotka eivät pärjää kotona tai joiden asumisolosuhteet ovat huonot. Puutteita on paloturvallisuudessa, asuntojen hygieenisyydessä ja ikäihmisten kyvyssä huolehtia itsestään. Usein taustalla on ikäihmisen päihteiden käyttöä, muistisairautta ja muita elämänhallinnan ongelmia. Haasteita tilanteeseen on tuonut alkuvuodesta 2020 puhjennut COVID 19-pandemia. Ikäihmisillä on yhä useammin se tilanne, ettei heillä ole läheisiä apuna tai tukena tai he ovat esimerkiksi muistisairautensa vuoksi kykenemättömiä ymmärtämään omaa tilannettaan ja etuaan, jolloin jopa asumispaikasta päättämään tarvitaan edunvalvoja.

Kainuun soten aikuissosiaalityössä aloitettiin vuonna 2020 palvelutarpeen arviointien tilastointi ja analysointi. Sen mukaan Kajaanissa aikuissosiaalityön palvelutarpeen arvioinnin asiakkaista on 171 miestä ja 126 naista. Suurimmat tuen tarpeet olivat, talouteen ja taloudenhallintaan liittyvät, koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät, päihteiden käytöstä johtuvat tuen tarpeet, mielenterveysongelmista johtuvat tuen tarpeet sekä toimintakyvystä johtuvat tuen tarpeet.

HYTETU-työ: Kajaanin kaupungin Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työryhmä (HYTETU) on kokoontunut valtuustokauden 2018–2021 aikana kuusi kertaa vuosittain. Ryhmään kuuluu vakinaisia jäseniä kaupungin eri hallinnonaloilta ja liikelaitoksista sekä Kainuun liitosta että Kainuun sote-kuntayhtymästä ja Kajaanin ammattikorkeakoulusta. Sähköistä hyvinvointikertomusta (SHVK) on käytetty apuvälineenä hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman laatimiseen. SHVK oli Kajaanissa käytössä jo edellisellä valtuustokaudella. Sähköiseen hyvinvointikertomukseen sisältyy ”vaikutusten ennakoarviointi päätöksenteossa” työkalu, jota on mahdollista hyödyntää vielä nykyistä enemmän.

Menneellä valtuustokaudella on Kajaanin kaupunkiorganisaatiossa tehty hyvinvointia ja osallisuutta edistävä organisaatiomuutos perustamalla uusi osallisuus- ja hyvinvointijaosto. Jaoston tehtävänä on mm. edistää kaupunkilaisten hyvinvoinnin toteutumista kaupungin eri toimialoilla, toimia yhteistyön kehittäjänä ja koordinoijana kaupungin ja järjestöjen välillä, vastata kaupungin osallisuuden toteuttamisesta ja kehittämisestä, myöntää liikunta- ja kulttuuriavustukset ja näiden alojen palkinnot, tapahtuma-avustukset, nuorisoavustukset, asukas- ja kyläyhdistysten avustukset sekä muut kaupungin avustukset, joita ei ole erikseen muualle säädetty sekä päättää avustusten jakoperusteet sekä toimia ehkäisevästä päihdetyöstä annetun lain tarkoittamana toimielimenä. Organisaatiouudistuksen myötä, kaupunkiin on perustettu hyvinvointikoordinaattorin virka. Hyvinvointikoordinaattori toimiin osallisuus- ja hyvinvointijaoston esittelijänä.

Kaupunkilaisilla on ollut mahdollista osallistua hyvinvointityön suunnitteluun vastaamalla kaupungin internetsivuilla marraskuussa 2021 avoinna olleeseen hyvinvointikyselyyn. Kyselyyn vastasi 130 henkilöä, joista 20–39-vuotiaita oli 40 (30,8 %), 40–59-vuotiaita oli 53 (40,8 %) ja yli 60-vuotiaita 37 (28,4 %). Alle 20 -vuotiaita ei vastaajien joukossa ollut lainkaan. Tulosten mukaan kaupunkilaisten mielestä hyvinvointia edistäisivät: toimivat sotepalvelut, toimiva liikenne, turvallisuus, kaupunkiympäristön viihtyisyys, metsäluonnon hyödyntäminen ja koko perheen tapahtumat sekä terveelliset elämäntavat. Kyselyn tulosten mukaan kehitettävää on sotepalveluissa, liikenneturvallisuudessa ja turvallisuudessa, palvelutarjonnassa kuten esimerkiksi erikoisliikkeet ja kivijalkakaupat sekä mielen hyvinvoinnissa.

Kyselyyn vastanneista useat kokivat, että Kajaanissa on hyvät kulttuuripalvelut, hyvät liikunta- ja harrastusmahdollisuudet sekä kaunis ja viihtyisä kaupunkiympäristö. Kyselyn tuloksia hyödynnetään eri toimialojen toiminnan suunnittelussa.

Kaupungin viihtyisyyttä on menneellä valtuustokaudella lisännyt Rantapuiston uusiminen ja kaupungin keskustan kehittäminen kävelypainotteiseksi. Toimivat kevyen liikenteen väylät, kuten pyörä- ja kävelytiet ja puistoalueet sekä valaistus lisäävät kaupunkilaisten hyvinvointia ja edistävät sujuvaa arkea. Kaupungissa on monipuolinen kulttuuritarjonta, johon on matala osallistumiskynnys. Kaupungissa järjestetään ilmaisia kulttuuritilaisuuksia, museoihin on vapaa pääsy ja teatteriin sekä konsertteihin voi päästä Kaiku-kortilla. Peruskoulun oppilaille on luotu Kulttuuripolku ja sen osana 9-luokkalaisilla on etuja antava VIP-passi. Kajaanin kaupunki tekee yhteistyötä laajasti vapaan kulttuurikentän kanssa. Kaupungin toimijat mahdollistavat yhteistoiminnalla vapaankentän toiminnan virkeänä ja laadukkaana.

Myös liikuntapaikkarakentaminen, liikuntalaitokset sekä hyvin hoidetut ulkoliikuntapaikat ovat edistäneet kajaanilaisten omaehtoista hyvinvointia. Menneellä hyvinvointikertomuskaudella ovat valmistuneet monitoimikenttä, Kätönlahden koulu ja Lehtikankaan monitoimitalo. Koulukiinteistöjen peruskorjaukset ja uudisrakentaminen ovat lisänneet kouluympäristöjen toimivuutta ja viihtyisyyttä sekä terveellistä oppimisympäristöä. Tämä on todentunut myös kouluterveyskyselyjen tuloksissa.

Hyvinvointia ja osallisuutta edistetään myös hanketoiminnalla. Kajaanin kaupunki on mukana yhdessä Kajaanin ammattikorkeakoulun ja Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa PORE-hankkeessa (1.11.2020 - 28.2.2023). Hankkeen tavoitteena on Kajaanin Lohtaja-Kettu alueen työttömän koulutuksen ja työvoiman ulkopuolella olevan työkäisen väestön, erityisesti nuorten osallisuuden, hyvinvoinnin ja työkykyisyyden vahvistaminen ja yhteisöllisen toimintakulttuurin kehittäminen alueen parhaaksi. Hankkeessa kehitetään toimintakulttuuri, jossa yhdistyy Lohtaja-Kettu alueen asuinalueiden asukkaitten, alueilla toimivan kolmannen sektorin sekä julkisen ja yksityisen sektorin voimavarat. Pää tavoitteena on asuinalueen elinvoiman vahvistaminen ja asukkaiden hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen osallisuutta ja yhteisöllisyyttä hyödyntäen. Hankkeessa innostetaan Lohtaja-Kettu alueen asukkaita kehittämään hyvinvointia edistäviä tuotteita ja palveluja omien tarpeidensa mukaisesti. Hankkeessa käytetään osallistuvaa budjetointia ja digitaalisia menetelmiä osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kainuussa toimii aktiivisesti kuntien alueellinen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden työryhmä. Työryhmässä on tehty yhteistyötä kuntien hyvinvointikertomusten ja -suunnitelmien laadinnassa muun muassa siten, että kaikissa Kainuun kuntien hyvinvointisuunnitelmissa on otettu käyttöön Hyte-kertoimen indikaattorit. Alueellinen työryhmä on ollut aktiivisesti mukana laatimasta Kainuun alueellista hyvinvointisuunnitelmaa.

Kumppanuus kolmannen sektorin toimijoiden kanssa nähdään tärkeänä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä. Kaupungissa toimivien kylä- ja asukasyhdistysten, aluelautakunnan, vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston, kansanterveys- ja potilasjärjestöjen sekä eläkeläisjärjestöjen rooli hyvinvointityössä on keskeistä. On tärkeää, että ikäihmiset pääsevät liikkumaan esteettömässä ja turvallisessa ympäristössä ja heidän on mahdollista osallistua muun muassa kulttuuripalveluiden pariin. On hyvä, että palvelurakenne olisi kunnossa ja palvelut vaivattomasti saavutettavissa yhdeltä luukulta.

Kajaanin kaupungin Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työryhmällä (HYTETU) on läheinen yhteistyö Kajaanin ammattikorkeakoulun kanssa erilaisten hankkeiden, opinnäytetöiden ja asiantuntijapalveluiden muodossa. Kajaanin ammattikorkeakoulussa syksyllä 2021 alkanut sosionomikoulutus vahvistaa sosiaalialan osaajien osaamista Kainuussa ja Kajaanissa.

Kaupunginvaltuuston hyväksymä Liikkumishjelma on liikkumattomuuden haasteeseen vastaava strategia, jossa määritetään tulevien vuosien toimenpiteet liikkumisen edistämiseksi ja ennen kaikkea liikkumattomuuden vähentämiseksi. Ohjelmaan on kirjattu noin 30 kohdennettua, konkreettista ja poikkialaista toimenpidettä liikkumisen edistämiseksi ja liikunnallisen kokonaisaktiivisuuden lisäämiseksi. Toimenpiteitä suunnataan Kajaanin kaupungin strategian ja valtakunnallisten linjausten mukaisesti etenkin alle kouluikäisiin, kouluikäisiin sekä nuoriin ja ne tapahtuvat seuraavan 1–4 vuoden sisällä. Tavoitteena on, että kajaanilaisten liikkuminen lisääntyy ja istuminen vähentyy kaikissa ikäryhmissä. Lisäksi tavoitteena on kehittää tiedolla johtamisen kulttuuria, luoda toimijaverkosto liikkumisen edistämiseen ja sitouttaa päättäjät, yhteisöt ja yksilöt liikkumisen edistämiseen.

Kajaanin kaupunki jakaa avustuksia liikunta- ja kulttuurijärjestöille, nuorisojärjestöille ja kylätoimijoille, jotka mahdollistavat harrastusmahdollisuuksia ja erilaista toimintaa kuntalaisille. Kaupunki edistää asukkaiden omaehtoista hyvinvointia myöntämällä tapahtuma-avustuksia. Tapahtuma-avustusta voidaan hakea Kajaanissa järjestettävään tapahtumaan järjestäjän taloudellisen riskin pienentämiseksi. Tapahtuma-avustus on ensisijaisesti tilojen ja alueiden vuokratukea, työvoimatukea, välinetukea sekä suorituspaikkojen kunnostusta, ja toissijaisesti markkinointitukea.

Indikaattoritietoa kajaanilaisten hyvinvoinnista hyvinvointikertomuskaudella 2018–2021:

Hyvinvointikertomuksessa (2018–2021) indikaattoritieto on ryhmitelty aihealueittain ja ikäkausittain seuraavasti: 1. Talous ja elinvoima, 2. Kaikki ikäryhmät, 3. Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet, 4. Nuoret ja nuoret aikuiset, 5. Työikäiset ja 6. Ikäihmiset. Vertailualueina indikaattoritietoa tarkastellessa on käytetty sekä koko maata että Kainuuta.

Alla olevissa taulukoissa on yhteenveto edellisen valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman (2018–2021) painopistealueista ja niille asetetuista tavoitteista. Taulukon viimeisessä sarakkeessa ”Tulos” on arvioitu kunkin painopistealueen tavoitteiden saavuttamista arviointimittareiden eli indikaattoritiedon valossa. Kunkin painopistealueen osalta on taulukon jälkeen vielä koottu yhteenvetona indikaattoreiden tulokset luokiteltuna: positiivinen kehitys, negatiivinen kehitys ja ennallaan.

Tarkat indikaattoritiedot taulukoina ja graafisesti esitettyinä löytyvät erillisestä word-asiakirjasta ”Indikaattoritieto Kajaanin kaupungin laajassa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa vuosille 2022–2025”. Tämä asiakirja päivitetään vuosittain ja se toimii siten vuosittaisena hyvinvointisuunnitelmana.

Hyvinvointikertomuksen loppuosassa arvioidaan vielä hyvinvoinnin kehitystä menneeltä valtuustokaudelta kuvailevana tekstinä.

Taulukko 1. Kajaanin Laaja hyvinvointikertomus 2018–2021

Painopistealue 1. Talous ja elinvoima

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Tulos
Kuntalaisten osallisuuden lisääntyminen	Kuntalaiset osallistuvat palveluiden kehittämiseen ja suunnitteluun asiakasraatien tai foorumien kautta	Olemassa olevat henkilöstöresurssit Kaupungin talousarvion mukaiset resurssit Vapaaehtoistyö.fi/portaali JärjestöKainuu2.0 -hanke 2017–2020 Kaiku-kortti Kainuun Järjestöfoorumi	TEA-viisarin indikaattorit "Palveluiden suunnittelu" ja "Kuntalaisfoorumeja" Äänestysaktiivisuus	Kuntalaiset osallistuvat Palveluiden suunnitteluun (Hyvä tulos) Kunnassa on muita kuntalaisfoorumeja, mutta ei lapsiparlamenttia. Äänestysaktiivisuus on laskenut
Työikäinen väestö on työssä tai koulutuksen piirissä	Etsivä nuorisotyö/nuorisotoimi Yhteistyön vahvistaminen kolmannen sektorin kanssa	Täydennyskoulutus Järjestöjen resurssit ja vapaaehtoisten tärkeä panos Työllisyydenhoidon kumppanuussopimuksia kajaanilaisen yhdistyksen kanssa (Etnika-Kainuu, Kainuun Nuotta, Kajaanin työvoimayhdistys, Kapova, Nakertaja-Hetteenmäen kyläyhdistys, Spartak -Kajaani) OTE maakunnassa -Polut kuntoon -hanke	Sotkanetin indikaattorit " Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat", "Nuorisotyöttömät", "Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat", Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat"	Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus on vähentynyt Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden määrä on noussut Työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on pysynyt ennallaan

Positiivinen kehitys:

Ahtaasti asuvien määrä on vähentynyt.

Koulutustaso on noussut.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden osuus on vähentynyt.

Rakennetyöttömyys on vähentynyt.

Työttömyys vähentynyt. Työttömyysaste vuonna 2021 ennätyskellisen matalalla. Työpaikkoja on tarjolla 80% enemmän kuin vuonna 2020.

Pitkäaikaistyöttömien aktivointi aste on noussut eli palveluiden piirissä on enemmän asiakkaita kuin aiemmin.

Kuntalaiset osallistuvat palveluiden kehittämiseen ja suunnitteluun asiakasraatien tai foorumien kautta. Kunnan hyvinvointitavoitteiden toteutuminen on huomioitu tälle valtuustokaudelle laaditussa investointiohjelmassa.

Kuntaan on erikseen nimetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelija, koordinaattori, asiantuntija tms.

Kuntalaisten elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia raportoidaan valtuustolle vuosittain.

Paikallisen turvallisuussuunnitelman perusteella on päätetty toimenpiteistä luottamushenkilö johdossa.

Väkivaltarikollisuus on kääntynyt Kajaanissa laskuun vuoden 2019 nousun jälkeen.

Negatiivinen kehitys:

Väestö vähenee.

Väestöllinen huoltosuhde heikkenee.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on noussut.

Äänestysaktiivisuus sekä kuntavaleissa että eduskuntavaleissa on laskenut edelleen.

Kunnassa ei toimi hallituksen tai valtuuston asettamaa lapsiparlamenttia.

Voimakas työvoimapula monella alalla. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvu koronapandemian aikana.

Ennallaan:

Erytiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettujen osuus pysynyt aiemmalla tasolla

Työkyvyttömyyseläkettä saavien 25–64-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on pysynyt ennallaan.

Sairastavuusindeksi on pysynyt aiemmalla tasolla.

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaiden määrä on pysynyt ennallaan

Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus on pysynyt ennallaan

Pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaiden osuus on pysynyt ennallaan

Lapsiperheiden, yksinhuoltajaperheiden ja yhden hengen asuntokuntien osuus asuntokunnista on pysynyt ennallaan.

Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä osuus on hieman noussut.

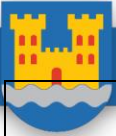
Taloudellinen huoltosuhde on hieman parantunut.

<i>Tavoite</i>	<i>Toimenpiteet ja vastuutaho</i>	<i>Resurssit</i>	<i>Arviointimittarit</i>	<i>Tulos</i>
Varhaiskasvatus ja kouluympäristö ovat terveelliset, turvalliset sekä lasten ja koululaisten terveyttä, hyvinvointia ja terveellisiä elämäntapoja edistäviä	Koulupäivän liikuntaa lisätään	Kaupungin talousarvion mukaiset resurssit	TEA-viisari indikaattorit "Koulupäivän liikuntaa lisäävät toimenpiteet"	TEA-viisarin tulos hyvä
	Kouluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja koulu yhteisön hyvinvointia ylläpidetään ja edistetään.	Osallistuminen kouluterveyskyselyyn	TEA-viisarin indikaattorit: "Viimeisin työlötarkastus tehty kolme vuotta sitten", "Opettajamitoitus", "Koulupsykologin työpanos", "Koulukuraattorin työpanos", "Poissaolojen seuranta" ja "Tapaturmien ennaltaehkäisy"	TEA-viisarin tulos hyvä: Koulu ympäristön ja -yhteisön tarkastus, Liikuntavälitunnit, Kouluruokailusuositus toteutuvat. Oppilaiden poissaoloja seurataan.
	Kouluruokailusuosituksia noudatetaan/ Kajaanin mamselli Koulun opetussuunnitelmassa kuvataan kouluruokailun järjestämisessä tehtäviä yhteistyö ruokailusta vastaavan keittiöhenkilökunnan kanssa. Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksia ja toimitaan Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman mukaisesti Varhaiskasvatuksessa noudatetaan varhaiskasvatuksen ravitsemussuosituksia			TEA-viisari: kouluruokailusuositus tulos hyvä.

<i>Tavoite</i>	<i>Toimenpiteet ja vastuutaho</i>	<i>Resurssit</i>	<i>Arviointimittarit</i>	<i>Tulos</i>
	Edistetään terveyttä ja puututaan ongelmiin (erit. tupakointi, humalajuominen, ylipaino, seksuaaliterveys) / Lapsiperheiden terveydenhuolto ja sosiaalihuolto, koulut ja varhaiskasvatus. (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017)		Sotkanetin indikaattorit kouluterveys-kyselystä "Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista, "Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista", "Ylipaino, 8. ja 9. luokan oppilaista	Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden määrä on lisääntynyt. Päivittäin tupakoivien määrä on lisääntynyt. Ylipainoisten osuus on vähentynyt. 8. ja 9. luokan oppilailla humalajuominen on lisääntynyt 8. ja 9. luokan oppilailla huumekekeilut ovat lisääntyneet 8. ja 9. luokan oppilailla yksinäisyyden kokemus on lisääntynyt (Ei yhtään läheistä ystävää osuus)
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen (Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2017,10)	Sähköistä asiointia kehitetään ja otetaan käyttöön eri toimijoita palveleva sähköinen informaatiokanava) / Kainuun soten perhepalvelut ja Kajaanin kaupungin sivistyspalvelut	Kainuun soten uudet Internet-sivut (v. 2017), palvelutarjotin ja Omasote - palveluiden kehittäminen, Kainuun nuorisotakuun Internet sivut, lasten ja nuorten sähköiset palvelut (nuorisotyö) LAPE -kärki hankkeen toimeen pahanke	Seurataan toteutumista	

		Mukava-Kainuu (Kainuun perhekeskus, vanhemmuuden tuki, eroauttaminen, Maahanmuuttaj apalvelut, kotoutumisen edistäminen)		

Positiivinen kehitys:

Ylipaino 8. ja 9. luokan oppilailla on vähentynyt.

Kouluympäristön ja -yhteisön tarkastus, Liikuntavälitunnit, Kouluruokailu-suositus toteutuvat.

Oppilaiden poissaoloja seurataan.

Negatiivinen kehitys:

Huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiini tuotteiden käyttö tai rahapelaaminen 8. ja 9. luokan oppilailla on lisääntynyt.

Päivittäin tupakoivien 8. ja 9. luokan oppilaiden määrä on lisääntynyt.

Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien 8. ja 9. luokan oppilaiden määrä on lisääntynyt.

Seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana kokeneiden tyttöjen osuus on kasvanut sekä 8. ja 9. luokan että lukion ja ammatillisen oppilaitoksen oppilailla.

8. ja 9. luokan oppilailla yksinäisyyden kokemus on lisääntynyt.

Painopistealue 3. Nuoret ja nuoret aikuiset

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit	Arviointi
Nuorten aikuisten (18–29 v) rikos- ja häiriökäyttäytymisen ennaltaehkäisy ja varhainen tuki (ks. Kainuun turvallisuussuunnitelma 2015–2018, 19)	Yhteistyön tiivistäminen ja toimintamallien kehittäminen vastaamaan varhaisen tuen tarpeeseen.	Poikkihallinnollinen yhteistyö Etsivä nuorisotyö Ankkuritoiminta (Kajaanin poliisiasema, Kajaanin kaupunki ja Kainuun soten yhteistoimintasopimus. Ehkäisevän toiminnan malli, jonka tavoitteena on puuttua lasten ja nuorten rikolliseen käyttäytymiseen, jo ennen kuin rikoskierre ehtii muodostua.	Sotkanetin, poliisin ja THL:n tapaturmatilastoista kootut indikaattorit (Kainuun turvallisuussuunnitelma 2015-2018,4): "Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta" "Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa" "Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta"	Väkivaltarikollisuus on yleisempää Kajaanissa kuin muualla maassa. Määrä on vähentynyt. Määrä on lisääntynyt.

			"Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syyllisiksi epäillyt / 1000 asukasta" "Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä väkivaltarikoksista syyllisiksi epäillyt / 1 000 asukasta" "Poliisin tietoon tulleet huumausainerikokset / 1 000 asukasta" "Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti, % 8. ja 9. luokan oppilaista" "Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista" "Kokenut seksuaalista väkivaltaa joskus tai toistuvasti, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista"	Määrä on lisääntynyt. Määrä on lisääntynyt. Määrä on vähentynyt. Määrä on lisääntynyt. Seksuaaliväkivaltaa edellisen vuoden aikana kokeneiden tyttöjen osuus on kasvanut kaikilla kouluasteilla.
Nuorten mielenterveyden edistäminen	Yhteistyön tiivistäminen		Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0–17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläketä saavat 16–24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	Määrä on noussut

Positiivinen kehitys:

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on vähentynyt.

Nuorisotyöttömien osuus 18–24 –vuotiaasta työvoimasta on vähentynyt.

Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden huumekekoilut ovat vähentyneet.

Yksinäisyyden kokemus on vähentynyt sekä lukiolaisilla että ammattiin opiskelevilla.

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrä / 1 000 asukasta on vähentynyt. Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä väkivaltarikoksista syyllisiksi epäiltyjen määrä/ 1 000 asukasta on vähentynyt.

Negatiivinen kehitys:

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapelaaminen lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoilla on lisääntynyt.

Terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokeneiden määrä on noussut sekä lukiolaisilla että ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoilla.

Ammatillisen oppilaitoksen opiskelijat kokevat terveydentilansa huonommaksi kuin lukiolaiset. Lukiolaisten huumekekoilut ovat lisääntyneet. Alkoholin humalakäyttö on lisääntynyt sekä ammatillisen oppilaitoksen että lukion opiskelijoilla.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien 16–24-vuotiaiden osuus on noussut. Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0–17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä on noussut.

Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleiden 15–24-vuotiaiden määrä on lisääntynyt.

Seksuaaliväkivaltaa vuoden aikana kokeneiden tyttöjen osuus on kasvanut sekä 8. ja 9. luokan että lukion ja ammatillisen oppilaitoksen oppilailla. Poliisin tietoon tulleet huumausainerikosten määrä / 1 000 asukasta on noussut.

Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa on lisääntynyt.

Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta ovat nousseet.

Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syyllisiksi epäiltyjen määrä / 1000 asukasta on noussut.

Nuoret eivät pääse tarpeeksi nopeasti psykiatrilta/psykologille. Tullut ilmi kuntakokeilussa alle 30 v asiakkaiden pääsystä mt-palveluihin.

Ennallaan:

Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista määrä pysynyt ennallaan.

Painopistealue 4. Ikäihmiset

<i>Tavoite</i>	<i>Toimenpiteet ja vastuutaho</i>	<i>Resurssit</i>	<i>Arviointimittarit</i>	<i>Tulos</i>
Ikäihmisten turvallinen kotona asuminen mahdollisimman pitkään (ks. Kainuun turvallisuussuunnitelma 2015–2018, 21)	Kotitapaturmia ennaltaehkäistään	Kotihoidon palvelut Järjestöjen resurssit ja vapaaehtoisten tärkeä panos	Sotkanetin indikaattori "Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65-vuotta täyttäneillä"	Hoitojaksojen määrä on vähentynyt
Ikäihmisten ja ikääntyvien liikunta- ja kulttuuriharrastaminen lisääntyy	Kajaanin kaupungin Kulttuuriohjelma 2019–2022 Liikuntaolosuhdestrategia 2020	Kaupungin tarjoamat liikunta- ja kulttuuri mahdollisuudet Kaiku –kortti Kulttuuriresepti	Esim. tilastot Kaukaveden kävijämääristä, kirjaston kävijämäärät, asiakastyytyväisyys kyselyt	

Positiivinen kehitys:

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65- vuotta täyttäneillä ovat vähentyneet.

Huomioitavaa:

Täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden osuus on kääntynyt nousuun.

Ennallaan:

Kotona asuvien 75-vuotta täyttäneiden osuus on ennallaan.

Painopistealue 5. Kaikki ikäryhmät

<i>Tavoite</i>	<i>Toimenpiteet ja vastuutaho</i>	<i>Resurssit</i>	<i>Arviointimittarit</i>	<i>Tulos</i>
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydentilaa seurataan ja raportoidaan luottamushenkilöjohdossa	Laaja hyvinvointikertomus laaditaan kerran valtuustokaudessa	HYTETU-työryhmä Poikkihallinnollinen yhteistyö	TEA-viisarin indikaattorit "Laaja hyvinvointikertomus", "Johtoryhmä seuraa", "Paikallinen turvallisuussuunnitelma", "Tavoitteet toiminta- ja taloussuunnitelmassa", "Tarkastuskertomus", "Johtamisvastuu terveyden edistämisessä" ja "Kunnan hyvinvointitavoitteet on huomioitu"	TEA-viisarin indikaattorien tulokset: hyvä "Tarkastuskertomus" tulos: paljon parannettavaa

Kajaanin kaupunki

<i>Tavoite</i>	<i>Toimenpiteet ja vastuutahot</i>	<i>Resurssit</i>	<i>Arviointimittarit</i>	<i>Tulos</i>
Kuntalaisten liikunta-aktiivisuus lisääntyy	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta seurataan vähintään joka toinen vuosi ja siitä raportoidaan vuosittaisessa hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa	HYTETU-työryhmä Poikkihallinnollinen yhteistyö Yhteistyö ja toiminta yhdistysten ja liikuntaseurojen kanssa	TEA-viisarin indikaattorit "Säännöllinen seuranta" ja "Yhteenveto hyvinvointikertomuksessa"	TEA-viisarin indikaattorien tulokset: hyvä.
	Kuntalaisten ja liikuntatoimen välisen yhteistyön ja toiminnan toteuttaminen	Poikkihallinnollinen yhteistyö Yhteistyö ja toiminta yhdistysten ja liikuntaseurojen kanssa eri ikäryhmien liikunnan edistämiseksi. Järjestetään liikkumisryhmiä ja liikunta-neuvontaa Vaikutusten ennakoarviointi (EVAtyökalun käyttäminen)	TEA-viisarin indikaattorit "Yhteistoiminta", "Vaikuttamistavat", "Yhteenveto hyvinvointikertomuksessa", "työnjako ja yhteistyö", "Liikunnan olosuhteisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi" ja "Poikkihallinnollinen työryhmä" sekä "Liikkumisryhmiä"	TEA-viisarin indikaattorien tulokset: hyvä.
Kulttuuri, taide ja liikunta ymmärretään yhtenä tärkeänä hyvinvoinnin taustatekijänä	Sivistystoimiala Liikuntapalvelut Museoiden vapaa pääsy Kulttuurijärjestöjen avustustoiminta kehittää tapahtumia Tuetaan paikallisia taiteen tekijöitä Kajaanin kaupungin Kulttuuriohjelma 2019–2022 Liikuntaolosuhdestrategia 2020	Kaupungin tapahtumavastustus Kulttuuri- ja liikunta-avustukset. Kaupunginteatteri, kansalaisjärjestöjen tarjoamat palvelut, kulttuurin vapaan kentän toimijat, Kaiku – kortti Nuorten kulttuuritoiminnan tukeminen (sivistystoimiala vastaa)	Asiakaspalaute Kävijämäärä -tilastot Kirjasto, lainaaja/asukasluku %	Kirjasto lainaajamäärä on vähentynyt

Positiivinen kehitys:

Laaja hyvinvointikertomus on laadittu kerran valtuustokaudessa.

Liikuntaseurojen ja yhdistysten sekä kunnan yhteinen asiantuntijaelin kokoontuu säännöllisesti.

Kunta toteuttaa liikuntapaikkojen tai -palveluiden käyttäjille asiakaspalautekyselyjä vähintään joka toinen vuosi.

Kohdennettuja liikkumisryhmiä järjestetään liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille. Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta seurataan vähintään joka toinen vuosi.

Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat ovat osallistuneet lautakuntapäätösten vaikutusten ennakoarviointiin (EVA).

Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.

Kunnassa on määritelty, mikä hallintokunta koordinoi terveyttä ja hyvinvointia.

Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.

Viimeksi laadittuun kunnan hyvinvointikertomukseen sisältyy kuvaus kuntalaisten liikunta-aktiivisuudesta.

Terveydenedistämisaktiivisuus Kajaanin kuntajohdossa on kohentunut edelleen.

Selkeytetty vastuuta ja kehittämisvelvoitteita perustamalla Osallisuus ja hyvinvointijaosto.

Jaostolle on siirtynyt vastuuta sekä kehittämisvelvoitteita seuraaville teema-alueilla:

Osallisuus, hyvinvointi, kaupungin järjestöyhteistyö, sekä ennaltaehkäisevä päihdetyö.

Negatiivinen kehitys:

Kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista ei ole arvioitu tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa kerran valtuustokaudessa.

Laaja hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

Kajaanin kaupungin laajassa hyvinvointisuunnitelmassa 2022–2025 määritellään meneillään olevan valtuustokauden hyvinvoinnin edistämisen painopisteet ja tavoitteet.

Kuntien hyvinvointityötä ohjaa valtakunnalliset ja alueelliset terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen strategiset ohjelmat. Kajaanin kaupungin hyvinvointisuunnitelman laadinnassa on huomioitu valtioneuvoston periaatepäätös hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä sekä toimeenpanosuunnitelma. [Hyvinvoinnin terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 - valtioneuvoston periaatepäätös_F2020.pdf](#) ja [Toimeenpanosuunnitelma.pdf](#).

Kainuun maakuntavaltuusto on hyväksynyt joulukuussa 2021 Kainuu ohjelman [Microsoft Word - Kainuu-ohjelma 14.1.2022 nähtäville asettaminen \(kainuunliitto.fi\)](#) Kainuu-ohjelma sisältää maakuntasuunnitelman vuoteen 2040 sekä maakuntaohjelman vuosille 2022–2025. Tilannekuvan perusteella on tunnistettu Kainuun kriittiset menestystekijät, joissa pitää onnistua, jotta maakunnan elinvoimaisuus voi halutulla tavalla vahvistua. Kriittiset menestystekijät muodostavat Kainuu-ohjelman painopisteet.

Nykyinen Kajaanin kaupunkistrategia Luontokaupunki kasvun kärjessä on vuosille 2019–2022. Strategian päivitystyö on parhaillaan käynnissä. Käynnissä on myös Kainuun soten johdolla Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 laatiminen.

Kainuun alueellinen hyvinvointikertomus 2020 ja hyvinvointisuunnitelma 2021–2024 on hyväksytty maakuntavaltuustossa vuonna 2021. Alueellinen hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma on laadittu Kainuun soten koordinoimana ja työhön ovat osallistuneet edustajat kaikista Kainuun kuntien HYTETU-työryhmistä. [Hyvinvointikertomus 2020 ja hyvinvointisuunnitelma 2021 - 2024 valmis.pdf \(kainuu.fi\)](#)

Kainuun alueellisesta hyvinvointisuunnitelmasta käy ilmi alueen väestönkehitys. Kainuussa oli asukkaita 72306 vuoden 2019 lopussa. Kainuun väkiluku laskee ennusteen mukaan alle 70 000 asukkaaseen seuraavan vuosikymmenen aikana. Ikääntyneiden suhteellinen osuus kasvaa ja työikäisen väestön osuus vähenee (THL 2018). Väestön väheneminen jatkuu ennusteen mukaan vuoteen 2040 mennessä alle 60 000 asukkaaseen, 18 % nykyisestä. Kajaanissa asukkaita oli vuoden 2019 tilastotiedon mukaan 36 709 ja ennusteen mukaan väkimäärä vähenee 12 prosenttia vuoteen 2040 mennessä, jolloin väkiluvun ennustetaan olevan 32 253.

Taulukko 2. Kainuun väestö v. 2019 lopussa ja ennusteen mukaan v. 2040 www.sotkanet.fi

Kunta	Väestö 2019	Ennuste 2040	Muutos, lkm	Muutos, %
Hyrnsalmi	2 271	1 522	-707	-32
Kajaani	36 709	32 253	-4 469	-12
Kuhmo	8 190	5 761	-2 417	-30
Paltamo	3 273	2 594	-689	-21
Puolanka	2 528	1 675	-853	-34
Ristijärvi	1 272	1 001	-260	-21
Sotkamo	10 336	9 050	-1 264	-12
Suomussalmi	7 727	5 340	-2 354	-31
Kainuu	72 306	59 196	-13 110	-18

Alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa on myös tuotu esille hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen haasteet Kainuussa. Ne ovat mielenterveyden edistäminen ja ehkäisevä päihdetyö, terveellisten elintapojen ja toiminta- ja työkyvyn edistäminen, osallisuuden vahvistuminen ja yksinäisyyden vähentyminen sekä tapaturmien, väkivallan ja turvattomuuden ehkäiseminen. Näihin haasteisiin pyritään vastaamaan painopistealueittain määritellyillä tavoitteilla ja toimenpiteillä. Painopistealueet alueellisessa hyvinvointisuunnitelmassa ovat: 1) Hyvinvoivat lapset ja lapsiperheet, 2) Hyvinvoivat nuoret työelämään, 3) Hyvinvoivana työssä ja eläkkeelle, 4) Hyvinvoiva ikäihminen ja turvallinen arki ja 5) Vaikuttava hyte-työ.

Edellä luetellut Kainuun alueellisen hyvinvointisuunnitelmassa määritellyt terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen painopistealueet on valittu myös Kajaanin kaupungin hyvinvointisuunnitelman painopistealueiksi. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistyössä on olennaista seurata myös kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia (esim. Covid-pandemia, Euroopan turvallisuustilanne).

Seuraavissa taulukoissa näkyvät kunkin painopistealueen tavoitteiden lisäksi suunnitellut toimenpiteet, vastuutahot, resurssit ja arviointimittarit. Arviointimittareissa on huomioitu Hyte-kertoimen indikaattorit, siten että kaikki Hyte-kertoimeen vaikuttavat indikaattorit ovat Kajaanin kaupungin laajan hyvinvointisuunnitelman 2018–2020 tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa mukana. Yksityiskohtaisempaa tietoa hyvinvointisuunnitelman arviointimittareista on erillisessä asiakirjassa asiakirjaan ”**Indikaattoritieto Kajaanin kaupungin laajassa hyvinvointikertomuksessa ja -suunnitelmassa vuosille 2022–2025**”.

Taulukko 3: Kajaanin Laaja hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

Painopistealue 1. Hyvinvoivat lapset ja lapsiperheet

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Edistetään lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja psyykkistä hyvinvointia.	Jokainen lapsi huomioidaan ja hyväksytään sellaisena kuin hän on. Jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen. Sivistystoimiala/ Varhaiskasvatus	Sivistystoimiala/ Varhaiskasvatus Yhteistyössä Osallisuus ja hyvinvointijaosto Harrastamisen Suomenmalli	Kouluterveyskyselyt Hyte-kertoimen indikaattorit
Edistetään lasten osallisuutta	Jokaisen mielipiteet tulee huomioiduksi. Tunne- ja vuorovaikutustaidot keskeistä: Myönteiset vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vuorovaikutustaidoilla ja kyvyllä ymmärtää itseä ja muita on tärkeä merkitys identiteetille ja hyvinvoinnille. Sivistystoimiala/ Varhaiskasvat	Sivistystoimiala/ Varhaiskasvatus Yhteistyössä Osallisuus ja hyvinvointijaosto Hankeresurssit: perheohjaajien ja Varpumentorityöparin palkkaamiseen	Kouluterveyskyselyt Hyte-kertoimen indikaattorit
Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi	Varmistetaan varhaiskasvatuksen laatu ja kehittäminen. Arvioinnin kautta saadaan selville pedagogisen toiminnan vahvuudet ja kehittämiskohteet. Sivistystoimiala/ Varhaiskasvatus	Sivistystoimiala/ Varhaiskasvatus	
Ennaltaehkäistään ja puututaan kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan	MAHIS-toiminnan käynnistäminen Uusien toimintamallien luominen haastavasti käyttäytyvien oppilaiden opetukseen. Tuen käsi-toimintamalli luokanvalvojan ja luokanopettajan työn tueksi (*Liite 1) Sivistystoimiala/Perusopetus	Sivistystoimiala/Perusopetus Hankeresurssit: Yhteisöpedagogi ja kaksi uutta kuraattoria v. 2022 sekä konsultoiva erityisopettaja aloittanut syksyllä 2021	Kouluterveyskyselyt Hyte-kertoimen indikaattorit

Tavoite Systematisoidaan tiedolla johtaminen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi	Toimenpiteet ja vastuutahot Esim. kyselyt ja niiden hyödyntäminen, vuosikello ym. Opetushenkilöstön ja avustavan henkilöstön täydennyskoulutus Hytetu-asioihin. Sivistystoimiala/Perusopetus	Resurssit Sivistystoimiala/Perusopetus	Arviointimittarit Kouluterveyskyselyt TEA-viisari Hyte-kertoimen indikaattorit

Painopistealue 2. Hyvinvoivat nuoret työelämään

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Edistetään nuorten hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja psyykkistä hyvinvointia. Yksinäisyyden vähentyminen. Yhteisöllisyyden vahvistuminen.	Tunnistetaan varhaisesti nuorten riskikäyttäytyminen ja motivoidaan muutokseen. Erityisenä kohderyhmänä peruskoulun 8. ja 9. lk. oppilaat ja ammatillisessa oppilaitoksessa ja lukiossa opiskelevat nuoret. Ehkäistään lasten, nuorten ja aikuisten ylipainoa ja lihavuutta ja edistetään painonnousun hallintaa Valmistellaan juniorikortin käyttöönottoa kaupungin omille liikuntapaikoille Panostetaan turvallisuuteen: fyysinen, psyykinen ja seksuaalinen Sivistystoimiala	Koulukuraattorit Miekkaritoiminta Etsivä-työ Ankkuritoiminta Kaupungin nuorisotyö/Ohjaamo Nuppa Digitalisaatio ja uusien teknologioiden hyödyntäminen kasvokkain tapahtuvien palvelujen ohella. Kainuun sotien asiantuntijuuden hyödyntäminen (esim. Nuorisopsykologi) Käypä hoitosuosituksen hyödyntäminen Yhteistyössä Osallisuus- ja hyvinvointijaosto	Kouluterveyskysely Sotkanetin indikaattorit Turvallisuusindikaattorit Hyte-kertoimen indikaattorit Kuntalaiskyselyt

Painopistealue 3. Hyvinvoivana työssä ja eläkkeelle

<i>Tavoite</i>	<i>Toimenpiteet ja vastuutaho</i>	<i>Resurssit</i>	<i>Arviointimittarit</i>
Edistetään kuntalaisten työkykyä, jaksamista ja fyysistä hyvinvointia sekä psyykkistä hyvinvointia: elämän merkityksellisyys, elämästä nauttiminen, oppiminen, tyytyväisyys itseensä ja itsetunto	Tunnistetaan keskeiset riskiryhmät ja kohdistetaan aktiivista toimintaa, palveluja ja toimenpiteitä riskiryhmissä oleviin. Ehkäistään aikuisten ylipainoa ja lihavuutta ja edistetään painon nousun hallintaa. Kulttuurihyvinvointi ja kulttuuripalvelut Kaupunkiympäristön kehittäminen: ympäristön viihtyisyys ja turvallisuus, luontoliikunta, ulkokuntoilun edistäminen, turvallisuutta ja viihtyisyyttä tuova valaistus Liikenneturvallisuuden edistäminen (mm. Linnansilta) Ympäristötekniinen toimiala Sivistystoimiala Kajaanilaiset järjestöt ja kylätoimijat	Kainuun soten asiantuntijuuden hyödyntäminen Liikkumisohjelma Hankeresurssit: esim. PORE-hanke, Kainuun työllisyydenhoidon kuntakokeilu Hyödynnetään suosituksia; liikunta, ravitsemus, Savuton Kainuun sote-toimintaohje Kaukametsän opisto. Päihteiden käyttö, mielenterveyden edistäminen, Miepäväki-materiaali, Hyvän mielen kunta -hanke Digitalisaatio ja uusien teknologioiden hyödyntäminen kasvokkain tapahtuvien palvelujen ohella.	TEA-viisari Hyte-kertoimen indikaattorit Sotkanetin indikaattorit Liikunta-aktiivisuus Työllisyysaste ja työttömyysaste Aktivointiaste Turvallisuusindikaattorit Kulttuurihyvinvointi-indikaattorit Kuntalaiskyselyt

Painopistealue 4. Hyvinvoiva ikäihminen ja turvallinen arki

<i>Tavoite</i>	<i>Toimenpiteet ja vastuutaho</i>	<i>Resurssit</i>	<i>Arviointimittarit</i>
Edistetään ikääntyneiden hyvinvointia, terveyttä, turvallisuutta ja psyykkistä hyvinvointia Yksinäisyyden vähentyminen	lääkäiden kuntalaisten toimintakyvyn ylläpysyminen. Esteettömän ja turvallisen liikkumisen mahdollistaminen ja edistäminen Valmistellaan seniorikortin käyttöönottoa kaupungin omille liikuntapaikoille Ympäristötekniinen toimiala Sivistystoimiala Kajaanilaiset järjestöt ja kylätoimijat	Kainuun soten asiantuntijuuden hyödyntäminen Yhteistyössä Osallisuus- ja hyvinvointijaosto Hyvän mielen kunta- hanke Esteetön terveystmsä	Sotkanet TEA-viisari Kuntalaiskyselyt

Painopistealue 5. Vaikuttava HYTETU-työ

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Edistetään vaikuttavaa HYTETU -työtä	Laaditaan laaja hyvinvointikertomus- ja suunnitelma valtuustokausittain Laaditaan vuosittain tarkennettu hyvinvointisuunnitelma Otetaan käyttöön vaikutusten ennakoarviointi (EVA) Tarkastuslautakunta arvioi hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista	Kajaanin kaupunkiorganisaatiossa tehty hyvinvointia ja osallisuutta edistävä organisaatiomuutos perustamalla uusi osallisuus- ja hyvinvointijaosto (11/2021). Hyvinvointikoordinaattori 6/2022 aloittaa	Hyte-kertoimen indikaattorit
Ehkäisevä päihdetyö: Julkiset ja yksityiset toimijat sitoutuvat edistämään päihteettömyyttä	Päihdetyöryhmän ja nuorten ohjaus- ja palveluverkoston nimeäminen ja toimintojen yhdistäminen Osallisuus- ja hyvinvointijaosto	Yhteistyössä Osallisuus- ja hyvinvointijaosto Hyödynnetään PAKKA-toimintamallia	Kuntalaisten osallistuminen ehkäisevän päihdetyön kehittämiseen
Edistetään kuntalaisten osallisuutta huomioiden eri väestöryhmät	Esteettömyyden huomioiminen Osallisuusohjelman laatiminen Otetaan käyttöön Osallistuva budjetointi Järjestöyhteistyön kehittäminen Järjestöavustusperusteiden uudistaminen Osallisuus- ja hyvinvointijaosto	Yhteistyössä Osallisuus- ja hyvinvointijaosto Hankeresurssit (esim. PORE-hanke) Kajaanin ammattikorkeakoulu ja Valikko-ryhmä (Järjestökahvit, järjestömessut ja tulevaisuusseminaari)	Hyvinvointikyselyt kuntalaisille
Osallisuuden edistäminen	Kansalaisten osallistumismahdollisuuksien kehittäminen hyödyntämällä uusia digitaalisia osallisuusmenetelmiä	Osallisuus- ja hyvinvointijaosto	Digitaalisten osallisuusmenetelmien tuomat tulokset

Hyvinvointisuunnitelmassa on mahdollista käyttää jo käytössä olevien lisäksi seuraavia turvallisuusindikaattoreita sekä kulttuurihyvinvointi-indikaattoreita.

TURVALLISUUSINDIKAATTORIT:

Nuorten rikollisuuden vähentäminen

Indikaattorit:

1. Nuorten tekemät rikokset (15–29-vuotiaat) suhteutettuna alueen nuorten määrään (poliisin tilastot, väestötiedot)
2. Nuorten uusintarikollisuus (% , 3 vuoden sisällä - tilastokeskus)
3. Ankkuri-toiminnassa kohdattujen nuorten rikoksentekijöiden lukumäärä kotikunnittain (poliisin tilastot)
4. Sovitellut rikokset, joissa tekijä 15–29-vuotias, suhteutettuna nuorten tekemien rikosten kokonaismäärään (sovittelutoimistot, poliisin tilastot)
5. Pitkäkestoisen tuen palveluiden piirissä olevien lasten ja nuorten määrä

Ikääntyneiden asumisen turvallisuuden kehittäminen

Indikaattorit:

1. Pelastusviranomaiselle tehtyjen riski-ilmoitusten määrä 100 000 asukasta kohti
2. yli 65-vuotiaiden palokuolemat (Pronto)
3. Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä (SOTKANet)
4. Toteutetut yksilölliset kaatumisen ehkäisyn toimenpiteet suhteessa suuressa kaatumisvaarassa olevien asukkaiden määrään alueella (kunnan tilastot)

Lähisuhdeväkivallan vähentäminen

Indikaattorit:

1. Lapsiin kohdistunut fyysinen lähisuhdeväkivalta viimeisen vuoden aikana (poliisin tilastot)
2. Aikuisiin kohdistunut fyysinen lähisuhdeväkivalta viimeisen vuoden aikana (poliisin tilastot)
3. Rikosuhripalveluihin ohjattujen uhrien määrä suhteessa lähisuhdeväkivallan kokonaismäärään (rikosuhripalvelut, poliisin tilastot)
4. Rikoksentekijöille suunnattuihin palveluihin ohjattujen asiakkaiden määrä suhteessa lähisuhdeväkivallan kokonaismäärään

Hyvien väestösuhteiden edistäminen

Indikaattorit:

1. Yhdenvertaisuussuunnitelmien seuranta (kyselyt)
2. Keskeisten väestöryhmien väliset suhteet (kysely)
3. Syrjintäkokemukset (kysely)

Alkoholista johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy

Indikaattorit: 1. Päihtymysperusteiset kiinniotot (poliisin tilastot)

Julkisten tilojen turvallisuus

Indikaattorit: 1. Turvallisuuden tunteen kehittymisen seuraaminen hot spots -paikoissa kyselyiden avulla

Turvallisuus

Indikaattorit:

1. Kansalaisten turvallisuuden tunteen seuraaminen
2. Kylien yhteisöllisen turvallisuuden kehittyminen
3. Pelastuslaitoksen ja alueiden turvallisuusryhmien yhteistyön kehittyminen
4. Uuden Hyvinvointialueen toiminta turvallisuuden kehittämisessä seuraaminen

KULTTUURIHYVINVOINTI-INDIKAATTORIT

Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit/1000 asukasta
Kirjasto, fyysiset käynnit / asukasluku
Kirjasto, kokonaislainaus / asukasluku
Kirjasto, tapahtumien osallistujamäärä / (asukasluku/1000)
Kirjasto, toimintakulut tilastovuonna / asukasluku
Kirjastoaineistokulut / asukasluku

Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista
Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista
Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
Harrastaa taidetta ja kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Kirjastokortin käyttäjät / 1 000 asukasta eri ikäluokissa
Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä / 1000 asukasta
Tyytyväisyys kirjastopalveluihin
Museopedagogin tavoittamat peruskoululaiset
Taiteen perusopetusta saavien lasten ja nuorten osuus
Kulttuuripalveluiden käyttöaste
Kulttuuripalvelujen koettu riittävyys sosioekonomisen aseman mukaan
Tyytyväisyys kulttuuripalveluihin
Kansalaisopiston käyttäjät ikäryhmittäin
Jaettujen avustusten määrä

Liite 1. *Tuen käsi -toimintamalli

